

K izvoru makedonske besede *čekor* 'korak'

Pričujoči članek se posveča etimologiji besede *čekor* 'korak', ki jo s takim pomenom in besedotvorno zgradbo pozna le makedonščina. Ker se ista beseda z naglasom na zadnjem zlogu ter pomeni 'suho, krivo drevo', 'štor' in 'korenina' pojavlja v jugovzhodni makedonščini ter nekaterih bolgarskih narečjih, bomo poskusili ti dve besedi izvesti iz istega korena in analizirati njun prvotni pomen.

Ključne besede: makedonščina, besedotvorje, pomenska motivacija, etimologija

On the Origin of the Macedonian Word *čekor* 'step'

The article discusses the origin of the Macedonian word *čekor* 'step', which is known only in Macedonian with this meaning and word structure. Since the same word with an accent on the end and meanings 'dry, crooked tree', 'stump' and 'root' occurs in south-eastern Macedonian and some Bulgarian dialects, we will try to derive these two words from the same root and analyse their original meaning.

Keywords: Macedonian, word formation, semantic motivation, etymology

1 Uvod

1.1 Namen članka¹ je obravnava makedonske besede *čekor* 'korak' z večplastnega fonetičnega, besedotvornega in pomenskega vidika v sklopu slovanskega in indoevropskega jezikovnega gradiva. S primerjalno metodo bomo skušali ugotoviti sorodne jezikovne prvine in obravnavano besedo privedi do jezikovne stopnje, na kateri je nastala. Z metodo rekonstrukcije pa bodo rekonstruirani izhodiščno jezikovno stanje, prvotna glasovna podoba, prvotna besedotvorna zgradba ter pomenska predstopnja pomenu 'korak'. Za etimološke potrebe bomo jezikovno gradivo projicirali na podlagi rekonstruirane oblike besede, pri čemer bomo uporabili vsa uporabna spoznanja, ki nam dajejo vpogled v življenje naših prednikov in način razmišljanja v času, ko je beseda nastala. Etimološka razlaga bo poskusila zapolniti del praznega prostora v slavističnih in indoevropističnih etimoloških raziskavah, pri katerih manjka makedonsko jezikovno gradivo in njegova etimološka interpretacija.

1.2 Beseda *čekor* 'korak' na podlagi dosedanjih raziskav z etimološkega vidika ni bila izčrpno obravnavana v nobenem etimološkem slovarju ali kakšnem drugem etimološkem delu.² Beseda je zaradi besedotvorno-pomenskega vidika omejena na

¹ Članek je nastal v sklopu doktorskega študija pod mentorstvom Marka Snoja, ki se mu zahvaljujem za strokovne nasvete in pregled besedila.

² Fraenkel (1962: 235), obravnava bolg. narečno besedo *čekóp*, ki je po njegovem mnenju tvorjenka s pripomo *-or-*, po zgledu besede *čenop*.

del vzhodne južne slovansčine, saj imajo drugi (knjižni) slovanski, tj. makedonščini sorodni jeziki s pomenom 'korak' naslednje ustreznice: slov. *korák*, nštok. *kòrāk*, bolg. *крáчка*, češ., slš., polj. *krok*, gluž. *kročel*, dluž. *kšaceń*, brus. *крок*, ukr. *крок*, rus. *шаг*.

2 Filološki del

2.1 Beseda *чекóp* se pojavlja še v narečni bolgarščini, ki ima prosto naglasno mesto, s pomeni 'grča', 'štor', 'del odsekane veje', 'korak' (Геров 1904: 538).³ Makedonsko jugovzhodno narečno gradivo *чекóp*, *чикóp*, *чкóp* izkazuje pomen 'štor' (OLA, 40),⁴ *чекóp*, določna oblika *чекópo* pa poleg 'štor', še 'posušena korenina' in 'del posušenega posekanega drevesa, ki se ne da cepiti'. K temu gradivu lahko prištejemo še naslednje makedonske knjižne besede, ki so v pomenski korelaciji z zgoraj opisanimi primeri: *чкop* 'kos suhega, posušenega drevesa, ki štrli iz zemlje' in 'štor', prvotna manjšalnica *чкopче* 'vžigalica' in pridevnik *чкopлав* 'suh, trd' (Мургоски 2011: 1454).

2.2 Izhajamo iz predpostavke, da je makedonska knjižna beseda *чекop* 'korak' istega izvora kot makedonska in bolgarska narečna *чекóp* 'posušena korenina', 'štor' in 'del posušenega posekanega drevesa, ki se ne da cepiti' ter makedonska knjižna *чкop* 'štor'. Na podlagi izpričanega makedonskega knjižnega in narečnega ter bolgarskega narečnega gradiva, lahko rekonstruiramo skupno izhodišče, ki se glasi **čekòrъ*, iz česar se je po ošibitvi nenaglaščenega *e*-ja zaradi naglasa, ki je bil na končnici in se je pregibal po akcentski paradigmi *b*, razvilo **čьkòrъ*, to pa v današnji makedonski *чкop*.

2.3 Obravnavana beseda *чекop* ima dva težko združljiva pomena, ki ju na tej točki še ne moremo pojasniti, zato bomo v nadaljevanju poskusili priti do pomenske predstopnje pomenu 'korak' in razložiti pomensko motivacijo ter pot do nje, upoštevajoč vsa pomenska dejstva, ki jih prinaša slovansko in drugo sorodno jezikovno gradivo. V nadaljevanju sledi slovansko primerjalno gradivo, ki je domnevno v semantičnem razmerju z besedo *чекop*.

3 Primerjalni del

3.1 Po mnenju Sławskega (1976: 335) naj bi bila bolgarska beseda *чекóp* v prevojnem razmerju s slov. *kokóra* 'šop las, koder' (Pleteršnik 1894: 420), polj. dial. *kokora* 'ukrivljen kos hrastovega lesa za ladijski okvir' (Sławski 1976: 396), rus. *кoкópa* 'krivo drevo z vejami, ki ga prinese reka' (Фасмер 1986: 382–3), nar. rus 'spodnji del debla iglavca z odsekom velike korenine pod kotom' in 'kriv štor s koreninami', v Nižnem Novgorodu *кóкopъ* 'izkopano drevo iz zemlje' in 'kriv štor', češ. *kokořík* 'Polygonatum multiflorum', nar. češ. *kokořík* 'Potentilla tormentilla', slš. *kokorík* 'dišeči salomonov

³ Геров 1904 je imel vsaj delno v mislih makedonsko gradivo, saj je makedonščina v bolgarskih slovarjih obravnavana kot narečno gradivo.

⁴ Omembe vredna je še nar. hrv. beseda *kóren* 'štor', ki je obravnavana v OLA: 40. Beseda lahko implicira na štor, kot del drevesa, tesno povezan s koreninami, ki so krive. V pomenskem oziru bi štor lahko pomenil 'krivi del drevesa'.

pečat' 'Polygonatum odoratum', nar. bolg. *кóкор* 'grm' (ЭССЯ 1983: 114–5), nar. hrv. *kokurice* 'žagovina' (Tentor 1950: 76).

3.2 Omeniti velja tudi češ. glagol *čečeřiti* 'kodrati lase, mršiti', za katerega je Bezlaj (1982: 54) mnenja, da ima isti koren kot bolg. *чекóр*. Po Machku (1968: 100) naj bi bil češki glagol *čeřiti* 'tresti, valovati' rezultat haploglogije iz narečnega *čečeřiti*. Slednji je izvorno denominativ iz **čečerb* 'koder',⁵ kar se ohranja v gluž. *šešer* 'koder'. Pridrevnik s pomenom 'kodrast' obstaja še v nar. črnogorščini *чѣчepāв* z različico *чечурав* (Бјелетић 2016: 102) – 'ki ima kodre'. Praslovanski besedi **korákъ* 'korak', **kórkъ* 'krak, noga' izvajajo iz ie. baze **(s)ker-* 'vrteti, obračati, kriviti, sločiti', iz katere izvajajo tudi pridrevnik **krivъ* 'kriv' iz ie. **(s)krej-* (Pokorny 1959: 936).

3.3 Sławski (1976: 395) izhaja iz domneve, da je samostalnik **kokora* reduplicirana tvorjenka iz psl. korena **kor-* 'korenina', ki ga izvaja iz indoevropskega **(s)ker-* 'obračati, kriviti, sločiti'. Iz tega korena izvaja še lit. *kēras* 'štor', 'deblo posekanega, podrtega drevesa s koreninami', latv. *čers* 'grčasta drevesna korenina, *cencers* 'star štor', *cecers* 'štor' in 'drevesni štor s koreninami, iztrganimi iz zemlje', metaforično tudi 'slaba, hudobna oseba' (Mühlenbach, Endzelin 1923–1925: 367, 375), latv. *cecere* 'drevesni štor' in 'drevesne korenine na bregu pod vodo' (Endzelin, Hauzenberg 1956: 262).

4 Etimološka razlaga

4.1 Izhodišče **čekòrъ* dopušča dve besedotvorni analizi:

- (1) Beseda je tvorjena iz korena **ček-* (< **k^wek-* ali < **(s)kek-*) s pripono **-orъ/b*.
- (2) Beseda je tvorjena z reduplikacijo iz korena **(s)ker-*.

4.1.1 Če je pravilna prva analiza, je beseda izglagolski samostalnik, izpeljan s praslovanskim priponskim obrazilom **-orъ/b*, ki tvori samostalnike z besedotvornimi pomeni 'ime dejanja, stanja', tj. *nomen actionis*, 'ime vršilca dejanja', tj. *nomen agentis*, 'ime opravkarja', tj. *nomen actoris* in 'ime nosilca lastnosti' tj. *nomen qualitatis*, kot so 1) **bāxorъ* 'čarovnik' ← **bāxati* 'govoriti, blebetati' ← ie. **b^hah₂-* 'govoriti', 2) **pīskorъ*, **pīskorъ* '*Misgurnus fossilis*' ← **piskati* 'piskati' ← ie. **(s)pejs-* 'pihati, dihati', 3) **gōrxorъ* 'grašica' ← **gorxъ* 'grah, stročnica' ← ie. **g^hers-* 'različne rastline, prvotno morda plevel' (Sławski 2001: 111, 114, 135–6; Bezlaj 1977: 169), 4) **sūxorъ* 'prepečenec' ← **sūxъ* 'suh, ne moker' ← ie. **h₂seus-* 'sušiti se' (Snoj pri Bezlaju 1995: 339). Samostalnik **čekòrъ* je lahko tako kot navedeni primeri izpeljan iz korena **ček-* < **k^wek^w-* 'seči, posegati', iz katerega izvajajo slovanski glagol **čekāti* 'čakati' (LIV 2001: 347). Ie. koren je prisoten še v lit. *kàkti* 'prispeti, dospeti, zadoščati' (Smoczyński 2020: 587). Domneva, da je *čekop* iz ie. korena **k^wek-*, je lahko vzdržna, če vzamemo v ozir dejstvo, da so korenine tiste, ki sežejo navzdol v zemljo, ki se širijo in intenzivno razvijajo. *Čekop* je lahko ime rezultata dejanja (*nomen rei actae*), pomenski razvoj pa bi šel v smer: 'seči, posegati' > 'odpravljati se na pot, oditi' > 'korakati' → 'korak'.

⁵ Podoben pomenski razvoj izkazuje tudi lat. *crispus* 'kodrast, valovit', ki ga Pokorny (1959: 935–8) izvaja iz podaljšave **(s)krej-s-* istega korena **(s)ker-* 'vrteti, kriviti, sločiti'.

Druga možnost je, da je beseda izpeljana iz korena *ček- < *(s)kek- 'skočiti, živahno premikanje' (Pokorny 1959: 922–3), iz katerega so slovanski glagoli *skočiti 'skočiti', kavzativ *káčiti 'dvigati' in 'natakiniti, obesiti' (Snoj 1991: 34, 38) ter priponskega obrazila *-orъ/b. Beseda bi bila v tem primeru *nomen actionis*, pomenski razvoj bi potekal v smer: *'skočiti' → *'skok' > *'korak'. Prva ali druga razlaga bi zadoščala, če ne bi ista beseda v bolgarskih narečjih pomenila 'grča', 'štor' ter v jugovzhodnih makedonskih 'del posušenega posekanega drevesa, ki se ne da cepiti'.

4.1.2 Po drugi besedotvorni analizi je *čekòrъ tematska reduplicirana tvorba, tako kot: *gôlgolъ 'klicanje, vpitje' iz ie. korena *gal- 'klicati, vpiti', *kôlkolъ 'zvon' iz ie. korena *kelh₁- 'zvoniti, kričati', *pôrpōrъ 'zastava, prapor' iz ie. korena *(s)per- 'leteti', *bôlbolъ 'brbljanje, klepetanje' iz ie. korena *bol- 'govoriti, blebetati' (ЭССЯ 1983: 137, 141–4; Snaj pri Bezlaju 1995: 102; Rejzek 2004: 78; Pokorny 1959: 639, 802; LIV 1998: 528). A ti izkazujejo *o*-jevsko prevojno stopnjo v korenu in reduplikaciji. Izjema je primer *pěpelъ, *pòpelъ 'pepel' z *e*-jevsko stopnjo v korenu in reduplikaciji ali *o*-jevsko v reduplikaciji in *e*-jevsko v korenu.⁶

4.1.2.1 Beseda *čekòrъ pa izkazuje *o*-jevsko in ne *e*-jevške stopnje v korenu, razlog temu bi lahko pripisali vplivu besed, tvorjenih iz korena *kor- → *korákъ 'korak' in *kôrkъ 'krak'. Koren teh dveh besed bi lahko vplival na predpraslovansko reduplicirano tvorbo *kekeru, da se je razvila v *kekoru > psl. *čekòrъ, slovanski lokalizem, omejen na del vzhodne južne slovansčine. V prid te domneve govori latv. *cecers* 'štor', ki ima *e*-jevski samoglasnik v korenu in reduplikacijskem morfemu. To bi lahko pomenilo, da je v slovanščini, točneje na makedonskem in delno bolgarskem jezikovnem prostoru, prišlo do besedotvorne anomalije. Podobno anomalijo izkazuje samostalnik psl. *tětěrvъ/b, ki se ohranja v csl. ТЕТРЪВЪ 'fazan', srb. *mèmpěb*, hrv. *tětrijeb* 'divja kura', bolg. *mémpev*, mak. *mempěb*, rus. *mémepев* 'ruševac', ukr. *mémepев*, brus. *цєцєрѧ* 'isto', polj. *cietrzew* 'isto', kaš. *cetrzėw*, češ. *teřev* 'divji petelin', dluj. *ćećer* iz ie. baze *tet(e)r- 'krakati, oglašati se' (Pokorny 1959: 1079). Iz slovanskega gradiva je razvidno, da se tako v reduplikaciji, kot v korenu odraža *e*-jevška prevojna stopnja. Odstopanje se pojavi v slš. *tetrov* in gluž. *čecor(ka)* (Фасмер 1987: 52; Snaj pri Bezlaju 2005: 177), ki kažeta na *e*-jevsko prevojno stopnjo v reduplikaciji, *o*-jevsko pa v korenu. V slovaščini in gornji lužiški srbščini je po metatezi likvid prišlo do pozne, sekundarne vzpostavitve *o*-ja v korenskem morfemu iz zdaj neznanih razlogov. Če bi bila sprememba *e* v *o* pred metatezo likvid, bi na podlagi regularnih glasovnih sprememb imeli v slš. odraz ***tetrav*, v gluž. ***ćetró(ka)*. V slovanščini redupliciranih nominalnih tvorbo z *e*-jevsko prevojno stopnjo v reduplikaciji in *o*-jevsko v korenu zaenkrat ni bilo moč zaslediti, a se zdi mogoče, da ima sekundarni *o* tudi *čekòrъ, tako kot ga ima *tetrobъ.

⁶ Ta beseda ima dve možni etimološki razlagi. Prva je *pòpelъ, imenska, reduplicirana tvorba iz ie. korena *pelH- 'prah, moka' → *pol-pelъ > *popelъ, pri kateri je v poznejšem obdobju po vsej verjetnosti prišlo do prezkložne asimilacije *o - e > *e - e. Po drugi strani bi *pòpelъ po mnenju Machka (1968: 429) razložili kot predponsko tvorjenko, sestavljeno iz *po- in *pelъ iz glagola *pel- 'goreti', kar je *nomen rei actae* s pomenom *'ime rezultata gorenja', *to, kar ostane po gorenju'.

4.1.2.2 Šibka stran tega poskusa razlage je, da imajo vsi doslej omenjeni reduplicirani samostalniki prvotni naglas na prvem zlogu in torej spadajo v psl. naglasni vzorec *a* ali *c*, obravnavani **čekòr̥b* pa se je nedvomno pregibal z naglasom na končnici, torej po naglasnem vzorcu *b*.

4.1.2.3 Iz zgornjih primerov se da razbrati, da so slovanske imenske reduplicirane tvorbe naglašene na prvem zlogu, da se torej naglašujejo po vzorcih *a* ali *c*, kar pa ne drži za besedo **čekòr̥b*, ki se naglašuje po vzorcu *b*. Prav z oddaljenostjo naglasa lahko razložimo redukcijo *e* v *b*, tako kot je to primer z dvo- ali večzložnicami: **čelověkb̥* > **č̣blověkb̥* 'človek', **četýre* > **č̣btỵre* 'štiri', **čekāti* > **č̣bkāti* 'čakati'.

4.1.3 Zato v nadaljevanju sledi še ena besedotvorna razlaga, ki temelji na predpostavki, da je **čekòr̥b* postverbal iz intenzivnega redupliciranega glagola **čėkorīti*, kakor so tudi naslednji primeri: **vorvòr̥b* ← **vorvorāti* 'govoriti' iz glagola **vr̥rāti* 'govoriti' ← ie. **uer(H)-* 'govoriti', kar se ohranja v nar. češ. in slš. kot *vr̥avor* 'momljanje', **polpòl̥b* ← **polpolāti* iz glagola **pòl̥ti* 'goreti' ← ie. **pel(H)-* 'goreti', kar se ohranja v češ. in slš. kot *plápol* 'utripanje ognja, plamen', **mormòr̥b* ← **mormorīti* iz ie. **merh₂-* 'mleti, stiskati, drobiti', kar se ohranja v slov. kot *mrámor*, po disimilaciji *brámor*, **korkòr̥b* ← **korkorīti* 'krakati' ← ie. **(s)ker-* 'hripavo oglašanje', kar se ohranja v češ. kot *krákor* 'krakanje'.

4.1.3.1 V večini makedonskih narečij in v knjižnem jeziku velja naglasno pravilo proparoksiteze. Prosto naglasno mesto pa se ohranja v jugovzhodnih narečjih, kjer obravnavano besedo naglašujejo *čekóp*, z različico *čukóp*. Čeprav naglasne prvine v makedonščini niso ključnega pomena za etimologijo, je treba v tem primeru upoštevati prvotni naglas in naglasni tip, po katerem se je makedonska beseda pred vzpostavitvijo proparoksiteze pregibala.

4.1.3.2 Navedeni postverbalni **vorvòr̥b*, **polpòl̥b* in **korkòr̥b* so se pregibali po naglasnem vzorcu *b*, torej po istem vzorcu, po katerem se je prvotno pregibala tudi makedonska beseda **čekòr̥b*. Prvotnost naglasnega vzorca *b* potrjujeta gradivo iz jugovzhodnih makedonskih narečij **čekòr̥b* in redukcija **čekòr̥b* > **č̣bkòr̥b*. Na podlagi te primerjave se zdi upravičeno sklepati, da je tudi samostalnik **čekòr̥b* besedotvorno postverbal.

4.1.3.3 Praslovanski samostalnik **čekòr̥b* se torej da izpeljati iz glagola **čėkorīti*, tega pa iz intenzivne glagolske osnove ie. **kér-kor-*, iz korena **(s)ker-* 'vrteti, sločiti, obračati'. Tvorba intenziva je besedotvorno taka kot v ie. **h₃éi-h₃oiH-* iz korena **h₃reiH-* 'valoviti, vrtinčiti se', ki se ohranja v got. k *reiraiþ* 'tresti, trepetati' (LIV 2001: 305).⁷

4.1.3.4 Soroden postverbal lahko domnevamo tudi za baltščino, točneje za latvijščino, kjer sta izpričana samostalnika *cencers* (< **cercers*) 'star štor' in *cecers* 'štor' in 'drevesni štor s koreninami, izrivanimi iz zemlje', ki ju lahko rekonstruiramo **keker-*, pri čemer je *r* reduplikacijskega morfema v prvem primeru disimilatorično

⁷ Več o intenzivih v LIV (2001: 723).

spremenjen v *n*, v drugem pa je disimilatorično odpadel tako kot v praslavoščini. Baltsko izhodišče **kekera-* bi v odnosu do slovanskega **čekòr̃b* lahko imeli za *formo facilior*, v kateri se je korenski samoglasnik priličil reduplikacijskemu, tako kot se je to zgodilo v psl. **čečer̃b* 'koder' → denominativ **čečeriti* 'kodrati lase, mršiti'. Prav tako bi vzhodnoslovanskemu gradivu lahko pripisali oznako *forma facilior*, pri čemer se je priličitev zgodila v obratno smer – **kekora* > **kokora*. Drug primer, ki je rezultat tovrstne spremembe, je psl. **pòpel̃b* poleg **pèpel̃b* 'pepel' iz ie. korena **pelH-* 'prah, moka'. Obliko **popel̃b* lahko pojmuje kot *forma difficilior*, ki se je v večini jezikov po asimilaciji razvila v *forma facilior* **pèpel̃b*, v slš. pa v **pòpol̃b*.

4.2 Iz zgoraj naštetega, lahko govorimo o intenzivu **kér-kor-* 'kriviti, ukrivljati, upogibati' in njegovem postverbalu **kerkoro-* 'upogibanje, ukrivljanje', iz katerega se je na eni strani razvil pomen 'korenina' in drugotno 'štor (s koreninami vred)', na drugi pa 'upogibanje nog', torej 'korak', ko se je na makedonskem govornem področju prvotna pomenska vez **'kriv'*, **'kar se vrti, kar je upognjeno'* pretrgala, rezultat česar je bil nastanek novega pomena – 'korak'.

5 Sklep

5.1 Podana sklepanja dopuščajo naslednjo interpretacijo: makedonska beseda *чeкop* je leksikalna posebnost, ki ima na podlagi fonetične, morfološke, besedotvorne in pomenske analize tri možne etimološke razlage. Po prvi domnevi naj bi bila beseda izglagolski samostalniki z besedotvornim pomenom *nomen actionis*, tvorjena iz glagolskega korena **ček-* in pripone **-or̃b*. Po drugi možnosti naj bi bila reduplicirana tematska tvorba iz ie. korena **ker-*, pri čemer naj bi se v korenu sekundarno vzpostavil *o*-jevski samoglasnik pod vplivom besed **korak̃b* 'korak', **kork̃b* 'krak' – **ke-ker-o-* > **ke-kor-o-*. Tretja možnost pa kaže na to, da gre za postverbal s pomenom *nomen actionis* iz intenzivnega redupliciranega glagola **kér-kor*. Vse tri morfološke analize so sicer vzdržne, a sta prvi dve zaradi naglasoslovnih argumentov slabše utemeljeni kot tretja.

5.2 Če je torej pravilna tretja domneva, je makedonska beseda *чeкop* < **čekòr̃b* postverbal iz intenzivnega redupliciranega glagola **čekor̃iti* < **kér-kor-* ← **(s)ker-* 'vrteti, obračati, kriviti'. Njen prvotni pomen je **'gibljivi del človeškega telesa; tisti del, ki se vrti, upogiba'*, ta pa se je prek pomena 'noga' razvil v pomen 'korak'.

VIRI IN LITERATURA

- Ernst FRAENKEL, 1955–1965: *Litauisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg Göttingen: Carl Winter and Vandenhoeck & Ruprecht.
- France BEZLAJ, 1976–1982: *Etimološki slovar slovenskega knjižnega jezika I–II*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- France BEZLAJ, 1995–2005: *Etimološki slovar slovenskega knjižnega jezika III–IV*. Dop. in ur. Marko Snoj, Metka Furlan. Ljubljana: Založba ZRC.

- Franciszek SŁAWSKI, 1974–2001: *Słownik prasłowiański I–VIII*. Wrocław: Zakład narodowy im. Ossolińskich: Wydawnictwo Polskiej akademii nauk.
- Helmut RIX, 2001 [1998]: *Lexicon der Indogermanischen Verben die Wurzeln und ihre Primärstambildungen*. Wiesbaden: L. Reichert.
- Janis ENDZELIN, Edith HAUSENBERG, 1956: *Ergänzungen und Berichtigungen zu Mühlenbachs Lettisch-deutschem Wörterbuch*. V. Band. Chikago: Herausgegeben von der Gruppe der Lettischen Baltologen in Chikago.
- Jiří REJZEK, 2004: *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda.
- Julius POKORNY, 1959: *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*. Bern, München: Francke Verlag.
- Karl MÜHLENBACH, Janis ENDZELIN, 1923–1925: *Lettisch-deutsches Wörterbuch Lief. I*. Riga: Herausgegeben vom lettischen Bildungsministerium.
- Maks PLETEŠNIK, 1984: *Slovensko-nemški slovar*. Ljubljana: Knezoškofijstvo.
- Marko SNOJ, 1991: Nekaj pripomb k izvoru slovanskih glagolov skočiti, skakati in kačiti. *Jezikoslovni zapiski* 1. 31–40.
- Mate TENTOR, 1950: Leksička slaganja: cresskoga narječja i slovenskoga jezika protiv Vukova jezika. *Razprave razreda za filološke in literarne vede I*. Ljubljana: SAZU.
- Václav MACHEK, 1968: *Etymologický slovník jazyka českého a slovenského*. Praha: Československá akademie věd.
- Wojciech SMOCZYŃSKI, 2007: *Słownik etymologiczny języka litewskiego*. Wilno: Wydział Filologiczny

- Зозе Мургоски, 2011: *Толковен речник на современиот македонски јазик*. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“.
- [ZOZE MURGOSKI, 2011: *Tolkoven rečnik na sovremeniot makedonski jazik*. Skopje: Filološki fakultet „Blaže Koneski“.]
- Макс Фасмер, Олег Н. Трубачёв, 1967–1973: *Этимологический словарь русского языка 1–4*. Москва: Прогресс.
- [Maks FASMER, Oleg N. TRUBAČEV, 1967–1973: *Etimologičeskij slovar' russkogo jazyka 1–4*. Moskva: Progress.]
- Марта Бјелетић, 2016: Придеви са значењем 'коврцав' у српском језику (на грађи за Општесловенски лингвистички атлас). *Južnoslovenski filolog* 72/3–4. 93–110.
- [Marta VJELETIĆ, 2016: Pridevi sa značenjem 'kovrdjav' u srpskom jeziku (na građi za Opšteslovenski lingvistički astlas). *Južnoslovenski filolog* 72/3–4. 93–110.]
- Најден Геров, 1904: *Речник на български јазик: С тълкувание речити на български и руски: Ч. 5: Р–Я*. Пловдив: Дружественна печатница „Съгласие“.
- [Najden GEROV, 1904: *Rečnik na bālgarskij jazik: S tǎlkuvanie rečiti na bālgarski i ruski: Č. 5: R–Ja*. Plovdiv: Družestvenna pečatnica „Sǎglasie“.]
- ОЛА: *Общеславянскиј лингвистическиј атлас*, 1988: Серия фонетико-грамматическая.
- [OLA: *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas*, 1988: Serija fonetiko-grammatičeskaja.]
- Олег Н. Трубачёв, 1974–(2018): *Этимологический словарь славянских языков 1–(41)*. Москва: Академия наук СССР.
- [Oleg N. TRUBAČEV, 1974–(2018): *Etimologičeskij slovar' slavjanskih jazykov 1–(41)*. Moskva: Akademija nauk SSSR.]

ЗАКЛУЧОК

Во трудот е претставена етимологијата на македонскиот збор *чекор* од акцентски, фонетски, зборообразувачки и семантички аспект. Во македонскиот литературен јазик се јавува со значење 'движење на нозете при одење', во југоисточните македонски, како и во некои бугарски дијалекти, пак, со слободен акцент, односно *чeкóp* се јавува и со значење 'трупец', 'дел од суво, исушено дрво што стрчи од земјата'. Во значенска корелација е и литературниот збор *чкор* 'дел од исушено дрво' и 'трупец'. Поради истата зборообразувачка форма и нивното различно значење, се обидовме истите да ги изведеме од ист корен и да го *претставиме* нивното првично значење преку три етимолошки толкувања.

Според првата претпоставка, зборот е творен од коренот **ček-* (< **k^hek-* или < **(s)kek-*) 'сега, посегува' со суфиксот **-orъ/ь*, што од морфолошки аспект би бил одглаголска именка со зборообразувачко значење *nomen actionis*, а со првична семантичка мотивација 'сега, посегнува' → 'чекор', но поради значењето 'суво, исушено дрво', 'корен' и 'пен, дебел, кус трупец' и 'дел од гранка' кој се јавува во југоисточните македонски и некои бугарски дијалекти, ова објаснување има свои недостатоци.

Според второто етимолошко толкување, зборот може да биде творен со редупликација на коренот **(s)ker-* → **k^hkeru* > **k^hkeru* > **čekòrъ*, според **gòlgolъ* 'викање, повикување' од и.-е. корен **gal-* 'вика', **kòlkolъ* 'свон' од и.-е. корен **kel₁-* 'свони, повикува', **pòrporъ* 'знаме, бајрак' од и.-е. корен **(s)per-* 'лета', **bòlbolъ* 'брборење, разговарање' од и.-е. корен **bol-* 'зборува, брбори', при што во коренот секундарно е вметнат гласот *o*, под влијание на зборовите **korakъ* 'чекор' и **korkъ* 'крак'. Недостатокот на горенаведената анализа произлегува од фактот, што сите горенаведени именки имаат акцент на првиот слог, што значи дека спаѓаат во прасловенската акцентска парадигма *a* или *c*, што не е случај со **čekòrъ*, кој спаѓа во акцентската парадигма *b*.

Третата морфолошка анализа се темели врз претпо ставката дека **čekòrъ* е поствербал од интензивниот редуплициран глагол **čekoríti*, како што е случај и со следниве примери – **vorvòrъ* ← **vorvoráti* 'зборува' од глаголот **vráti* 'зборува, вреви' ← и.-е. **uer(H)-* 'зборува', **polpòrъ* ← **polpoláti* од глаголот **pòlти* 'гори' ← и.-е. **pel(H)-* 'гори', **mormòrъ* ← **mormoríti* од и.-е. **merh₂-* 'меле, стиска, дробн', **korkòrъ* ← **korkoríti* 'крака' ← и.-е. **(s)ker-* 'грубо одсвонување'. Доколку претпоставиме дека првичниот акцент е оној во дијалектите, односно *чeкóp* < **čekòrъ*, тоа би значело дека зборот спаѓал во акцентската парадигма *b*. На тој начин можеме да ја објаснеме и редукацијата на гласот *e* во *ъ* **čekòrъ* > **čьkòrъ*, денешното македонско *чкор*.

Од семантички аспект, првичното значење на зборот **kér-kor-* бил 'витка, се криви', кој во одреден момент распаднал на две различни значења – едното 'суво, исушено дрво', 'корен' и 'пен, дебел, кус трупец' и 'дел од гранка', а другото преку значењето 'подвижен дел од човечкото тело; тој дел што се врти, криви', 'нога' се развил во 'чекор'.

Од понудените етимолошки толкувања, третото има најмногу предности поради акцентското објаснение. Доколку е правилна третата претпоставка, зборот *чекор* < **čekòrъ* е поствербал од интензивниот глагол **čekoríti* < **kér-kor-* ← **(s)ker-* 'се врти, криви' со првично значење 'подвижен дел од човечкото тело; оној дел што се врти, витка', кој преку значењето 'нога', се развил во значење 'чекор'.